

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РОЗШИРЕННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кримінальні правопорушення у сфері інформаційних технологій на сьогодні становлять значну частину у системі всіх кримінально протиправних дій, які вчиняються на території України. Особливо їх кількість збільшилась через вторгнення росії на територію України, у зв'язку з чим доцільно проаналізувати норми кримінального законодавства щодо законодавчого закріплення таких діянь.

Так, у Кримінальному кодексі України ці кримінальні правопорушення закріплено в розділі 16 «Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» і представлено такими нормами: ст. 361 – несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку; ст. 361-1 – створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут; ст. 361-2 – несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації; ст. 362 – несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї; ст. 363 – порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється; ст. 363-1 – перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку [1].

Проаналізувавши ці норми, вважаємо, що з огляду на судово-слідчу практику, перелік кримінально протиправних діянь у цій сфері є значно більшою. Зокрема, до цього переліку потрібно зарахувати ст. 176 (порушення авторського права і суміжних прав) і ст. 190 (шахрайство).

Серед наведених статей Кримінального кодексу України найбільш поширеною є ст. 190 – шахрайство, тобто заволодіння чужим майном або придбання права на майно через обман або зловживання довірою. У даному контексті ми говоримо про кібершахрайство, яке полягає у продажі неіснуючого товару чи послуги або у виманюванні грошей із банківських карток. Це правопорушення досить поширене в умовах воєнного стану, зокрема при імітуванні «видачі» гуманітарної допомоги та коштів постраждалим від воєнних дій.

Наступним видом кримінально протиправних діянь, які вчиняються у сфері інформаційних технологій, є кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, зокрема, поширення дитячої порнографії та шкідливого програмного забезпечення. Так, поширеним методом кібершахрайських дій є створення фальшивих сайтів відомих інтернет-магазинів, брендів, фінансових установ, де користувачі через заповнення певних форм повідомляють свої персональні дані та паролі від банківських карток. Наприклад, тепер на тлі інтересу доккола криптовалютного ринку мають попит фальшиві сайти купівлі-продажу й обміну криптовалют [2].

Нерідко кіберзлочином є також цифрове піратство, тобто встановлення та користування неліцензійного програмного забезпечення, завантаження та перегляд фільмів і серіалів із піратських сайтів.

Отже, можемо зробити висновок, що в умовах сьогодення кримінальні правопорушення у сфері інформаційних технологій є одними із найпоширеніших протиправних діянь в Україні. Погоджуємося з науковцями, наша держава перебуває на початковому етапі впровадження інституцій та механізмів у сфері кібербезпеки, проте певну законодавчу базу вже створено [2]. Враховуючи стрімкі зміни в житті українського суспільства виникає необхідність у збільшенні переліку кримінальних правопорушень у сфері інформаційних технологій, а отже потрібно розробити актуальну систему цих кримінально протиправних діянь з огляду на судово-слідчу практику та норми міжнародного права.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Вадовський В. Кіберзлочинність в Україні: офіційний сайт юридичної компанії «Equity». URL: <https://equity.law/press-center/publications/1169.html>